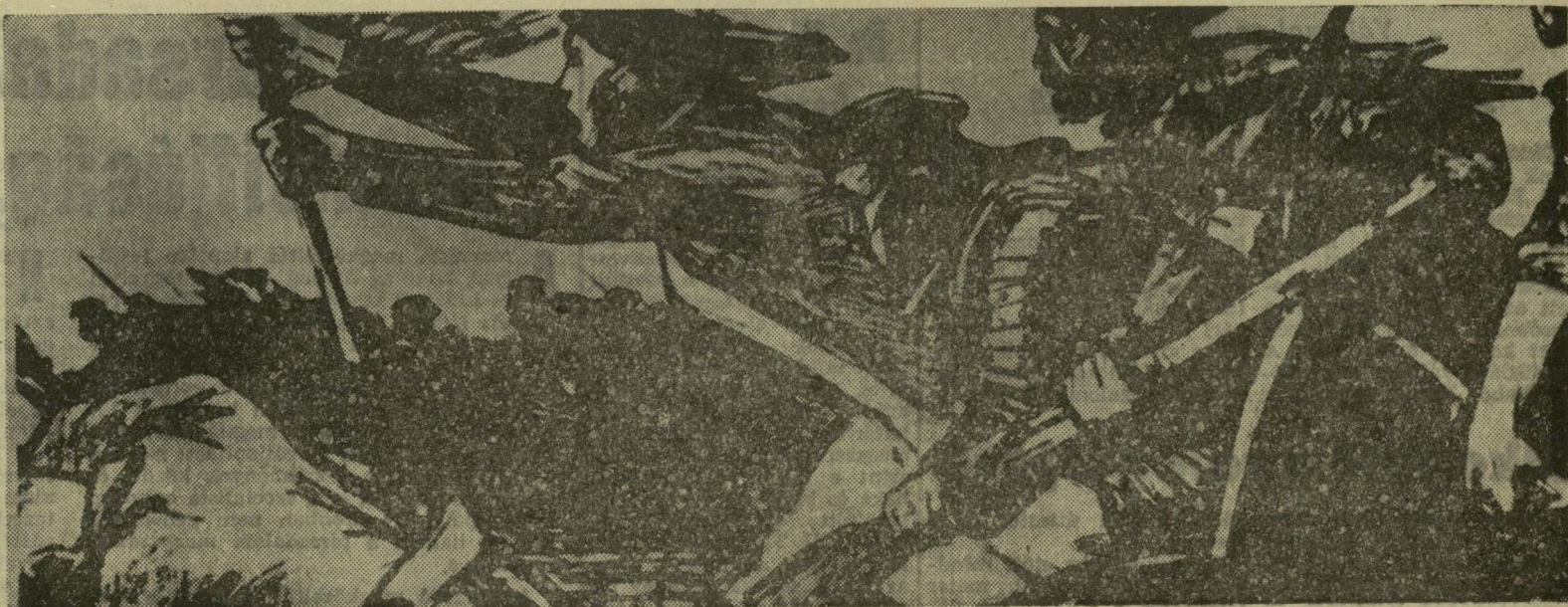
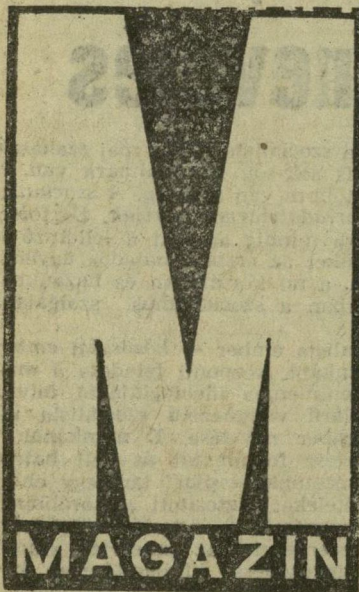

ÜNNEPI

M. Ditkov és M. Romanov

Október

P. Ivanov

LÖVÉS
A CIRKÁLÓRÓL

— Ma Jevdokim Ognyevről, az Aurora legendás tűzerányzójáról mesélek nektek, aki a ti földitek, gyerekek! — mondta a tanító megremegő hangon.

Felmorajlik a kis csapat, kérdések záporoznak a tanítóra. S ő nyugodt hangon válaszol:

— Sajnos, földünk további sorsáról semmit sem tudunk. De tudjátok-e, mi volt a jelszavuk azoknak, akik utat törtek az ismeretlenbe, az északi-sarkra, meg a sivatagokba, a hegyekbe? „Keressünk és találjunk, harcoljunk és ne csüggedjünk!” Jó jelszó, igaz gyerekek? Van valami javaslatotok?

— Keressünk és találjunk, harcoljunk és ne csüggedjünk!

Azon az esős napon a Rostov megyei proletarszki járás egyik falusi iskolájának tanterméből elindult a vörös nyomolvasók nemes mozgalma.

A gyerekek levelet írtak leningrádi barátainak. Hisz ez a város a forradalom bölcsője. Az ott élő úttörők és komszomolisták gyorsan válaszoltak, megírták mindent, amit tudtak. Elküldték a fényképet is legendás irányzó mellszobráról, amely a múzeummá átalakított cirkáló egyik kabinjában áll. S még azt is írták: „1917. decemberében az Auróra matrózai kérést intéztek Leninhez: Mi, az Auróra cirkáló bolsevik matrózai, kérjük, hogy küldjenek ki minket szülőfalunkba, hadd teremtsük meg ott is a Szovjethatalmat”. S az Auróra matrózai szétszéledtek az ország minden részébe, szeltekben „A Szovjethatalom meghatalmazottja” igazolvánnyal.

Ognyev irányítószízes útja a Szalszki sztyeppébe vezetett, az egykori Velikoknyazesszk faluba, amelynek ma Proletarszk a neve.

A kör tagjai hamarosan kiderítették, hogy a forradalom előtt a Piac utcában (amelynek ma Úttörő utca a neve) csakugyan

lakott egy Ognyev család, de senki sem tudja, hová költözött el. A diákok csapatai sorra járták a környező tanyákat, falvakat, de semmit sem találtak.

Aztán mégis nyomra akadtak.

A járási lapból megtudták, hogy Proletarszkban lakik Ilja Zaszorin, a falusi tanács első elnöke.

A fáradhatatlan nyomolvasók felkutatták Jevdokim Ognyev két földijét, az ugyancsak „aurórák” Iván Popovot, és Vlagyimir Scserbakovot. Tőlük megtudták, hogy Ognyev szította fel a forradalom lángját Proletarszkban, s hívta harcba a szegényeket a gazdagok ellen. Ognyev vöröspartizánosztaga egyesült Bugyonnij lovasságával, Vorosilov hadseregével. A fehérkózsók bekeverték az osztagot, de sikerült kitörnie, és folytatta útját. Am nyilván parancsot kaptak, hogy tartóztassák fel az ellenséget, mert hirtelen visszafordultak. A parancsot teljesítették. Az irányzó derekasan forgatta a kardot. A ló úgy száguldott vele, akár a villám. Ki is vitte volna a harcmezőről az irányítószízt, ha egy alattomos golyó el nem találja. Valahol a Manics partján temették el az Aurora hőst...

De nem sokra mentek volna, ha az öregek nem említik meg Kiricskovot: „Egyedül ő maradt meg Ognyev osztagából...”

Pjotr Kiricskov kiment velük a Manics partjára, megkeresett egy alig észrevehető kis halmot, letérdelt előtte, és halkán monddta:

— Itt nyugszik Jevdokim Ognyev, a küldöncével, egy kisfiúval együtt... A Manicsban találták meg őket akkor. Ognyevet a viharkabátjában és Auróra feliratú kedvenc matrózsapkájában temették el. Ott esett el a domb alján...

A kikkel együtt indult a háborúba, de soknak a fejfájást állították katonate-metők katonás rendjébe, igazodva jobbra is, balra is, feszesen takar egyik a másik után, mozdulatlanul. Ráírták, hogy itt nyugszik, és hogy közvitéz volt. Volt, akit a családja megkeresett a csöndes oszlopban, kicserélte a vigyázzbanerredt fejét, és ráírta még, hogy gyászolja bánatos özvegye, és nem írta rá, hogy gyermeke is, mert nem maradt utána. Halottak napján pedig magyarázza az utókor embere a gyerekeknek, mi volt az a világ-háború, az első, és azért állnak sorba a keresztiek, mert katonákat takar itt a föld.

Sokan nem kerültek katonatemetőbe se, a kikkel együtt indult, hanem ki tudja hová. Ez a század akkor is, azután is futószalagon ontotta a katonákat, és a nagy szalag túlsó végén az el-esetteket.

Aki megmaradt, ötperces beszélgetés után már a fronton jár emlékeivel. Elindult a közös hadsereggel, aztán hazajött véresen vagy vörösen. A seb begyógyult, de ha vörös volt, sokáig húzta a baját.

Akivel én beszélek, született katoná. Neve után persze, egyébként békés asztalos. Az öreg bakancsos — mondja a mi korosztályunk az ő korosztálya katonájára —, pedig a fénykép, amit először a belsőszékből, pódított bajuszú daltól mutat. Mellette áll a Pestalics Ernő, a másik, az északi fiú volt, igen ügyes faszobrász, de a nevét nem tudja. A harmadik lakatos volt, Pestről jött, Nagy Józsefnek hívták, a negyedik erdélyi asztalos, az ötödik, a szakállas, az osztrák. A fénykép pedig valahol a Volgapartján készült, barakk előtt. Középen egy tábla is látható, de rosszul hordott a fényképező lencséje, nem lehet elolvasni, mi van ráírva. Katona István, a szürke fénykép nyolcvannégy éves gazdája mindegyik társára azt mondja: internacionalista.

Kiszolgált katoná volt már, amikor mozgósítottak, ment is egyenest Szerbiába. Ott volt mindig, ahol a baj járt, a géppuskák mindig ott járt. Itt hamar végeztek, de október, november, december, január, február, március — számolja ki ujjain a fél esztendő — Galíciában éri. Gyerekkéjjel hallott nagyapai történetek elevenednek meg előttem, amikor erről a fél évről beszél. Przemysl ostroma. Egy lövéssel a lábában és 120 ezer társával indul fogságba a rengeteg nagy Oroszországba, találgatni, mikor keveredik majd onnan haza. Kijevben bekötik, Moszkvában gyógyítják, és vigasztalják, hogy ne félj, osztrák, meggyógyulsz. Mert ebben a háborúban a magyar katoná még osztrák volt, csak a másodikban lett német. Moszkvából meg Szibériába, eljut egészen Vlagyivosztokig kétségbeesni, hogy innen van ám csak messzire Szeged. Pedig amikor elbúcsúzott menyecske-feleségétől, azzal vigasztalta szépen: ne félj, én visszajövök. Biztosan visszajövök.

Elmúlik egy év, mire hozzaviszi a szálat a Vöröskereszt, írhat haza levelet, németül persze, mert ha magyar cenzor nincs a táborban, akkor ne írjon senki levelet magyarul. Azt írja, amit szabad: élek, jól vagyok, sokszor csókolak. Az első válaszban világraszóló nagy hírt kap: megszületett a gyerek, és

Horváth
Dezső

A FRONTHARCOS

fiú. Ha fiú, sapkát vesz neki, és meleg harisnyát, mert arrafelé nagyon jó meleg harisnyákat kötogetnek az asszonyok. Vette rögtön, hogy ne jöjjön üres kézzel. Csakhogy az a vonat soká indult nagyon hazafelé.

A farkasvakság miatt ugyan visszahozták Európába, de sokáig marasztalták még. Asztalos volt, vasgyárba küldik asztalosnak. Sokat tud addigra már az orosz beszédből, csinált is egy irtába írt szótárat magának, német—magyar—orosz szavakkal tüzdelte tele, hogy megérthessen mindent. Legkönnyebben mégis orosz asztalossal ért szót a magyar asztalos, amikor a cár atyát útnak indítják a trónból, már javában együtt politizálnak. Romanok, szerbek, tótok, osztrákok mind azt rajzolgatták a táborban, hol lesz Magyarország határa, ha vége lesz a háborúnak. Ebből ő kiokoskodta, hogy ezek csak a fejeseiktől tudhatják, azok pedig előre kiszámították ezek szerint, hogy a világnak az is elég, ha Magyarországból jelképnek marad valami. Veszekedtek sokat, ki hiszi az ilyen bolond beszédeket.

Kerenszkij ugyan kitalálta, hogy nem jó, ha a hadifogoly barátkozik az oroszokkal, ezért csak őrel együtt mehetnek, ha mehetnek. Egyszer csak azt veszik észre reggel, hogy indulnak a gyárból, de az őr nincs sehol. Mi van itt, emberek? A gyárban meg mérnökök és fejések nincsenek. Mi lesz itt, emberek? Jönnek-mennek viszont mások. és ilyeneket kérdeznek: ti szocialisták? — Da! Kezet fognak, megy tovább az illető, mert hátha van besúgó. A gyűlésen, ahol tanácsot választanak, már nincs külön hadifogoly, csak proletár van. Aztán megint lett, összegyűjtik őket Cáríciben, hogy mehetnek

haza. De hogyan? Fölszedték a fehérek a sineket. Járnak az emberek barakkból barakkba agitatni: kergessük el a fehéreket, hogy haza tudjunk menni! Sokan legyintenek: mi közöm hozzá. Sokan megfogják a fölkinált pusztát, és odaállnak Bugyonnij mellé kozákokat vágni. Katona István újra nyomja a géppuskát, hogy lángot vet a csöve, fölforr benne a hűtővíz, a vörös tábornok meg megveregeti a vállát: derék gyerekek vagy te, magyar!

— Visszavonulás ott nem volt. Vagy megdöglünk, vagy hazamegyünk!

Haza is jöttek. Egy darabig vonattal, aztán gyalog a vasút mellett, Ukrajnában utolérték újra az osztrákokat, együtt jöttek. Nem igaz, hogy jöttek, az az igaz, hogy küldték őket, mint a bibliában az apostolokat: menjetek, hintsetek el a magot. Testvérek vagyunk! A határon álló katonáknál már nemzeti színű szalag volt a szurony hegyén.

Névjegyzékben találok a szegediek között Bálint Józsefet, Soós Károlyt, Vass Lászlót még. Mind ismerik egymást, találkoznak is gyakran. Halász József már meghalt, Horváth Bélát én búcsúztattam a sírnál — mondja Pista bácsi —, elment László Sándor is. Mi marad utánuk? Nem tudom, ki mondta először, de szépen szól az öreg frontharcos szájából: ezek az emberek állították zöldre a szemafort, és megmutatták az utat az új világ felé. Magát is közbük érte.

Ha az asztaloslegény frontharcosként belekapaszkodik a világtörténelem kormányruájába, és fordít rajta egyet, azt mondja, akárhol van is éppen, hazafelé visz az útja. És támaszt akkora hullámot, hogy sokáig csobog a víz utána. Erre mondják egyetlen szóval: internacionalista.

Demény
Ottó

MUNKA VOLTÁL

(Leninről)

Az erő nem egy fölemelt kéz nem csak eszmék nem is a jelszavak s nem a szakállad volt a lényeged megfontoltság taktika indulat

és lehetetlen hogy ne értsék munka voltál tevékenység iram a forradalom nem egy pillanat de te tudtad azt a pillanatot melyben a tettnek döntő súlya var

és lehetetlen hogy ne tudnák mi állt mi bukkott emberségeden lövetni s reménykedve tudni hogy a kínból a jövő megterem

Csanády
JánosMADARAK
KÖNNYŰ TOLLAL

Virágfelhős égbolt alatt hull a nyári harmat. Muskátlis piros szirma szítja a tüzeket. Hova tűnt a jeges színek harmóniája? Felrobbantotta rég a tavasz rianása. Hosszú napok: tíz óra napsugár zendít bozsgó boldog klorofilzöldet; virágok, lombok árján

madarak könnyű tollal örülnek az időnek.

Aki vár: nyugton várhat. Aki siet, nyomában lobogó, sárga szalag hullámvonala szállhat. A nők: kedvesek, vidámak. Csak aki nem találhat fényt sugárzó szemükbe; az árva, mint a téli madarak szárnycsapása.